

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 april 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 38/2014 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande effektivitetsrevisor Tanja Kirjavainen, Statens revisionsverk
- regeringsråd Arto Luhtala, Vos-utredningsperson Arno Miettinen och konsultativ tjänsteman Ville Salonen, finansministeriet
- regeringsråd Merja Leinonen och regeringsråd Marja-Riitta Pönkä, undervisnings- och kulturministeriet
- skolråd Pasi Rentola, Utbildningsstyrelsen
- rektor Olavi Uitto, Bovallius-ammattiopisto
- överdirektör Jorma Pitkämäki, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland

- forskningschef Antti Moisio, Statens ekonomiska forskningscentral
- finansdirektör Reijo Tuori, Esbo stad
- kommundirektör Kyösti Tornberg, Kolari kommun
- stadsdirektör Hans-Erik Lindqvist, Närpes stad
- utbildningsdirektör Esa Santakallio, Riihimäki stad
- utbildningsdirektör Heljä Misukka, Undervisningssektorns Fackorganisation
- ledande rektor, pedagogie doktor Mikko Ripatti, Suomen harjoittelukoulujen rehtorit ry - HARRE
- utvecklingschef Jouko Heikkilä, Finlands Kommunförbund
- ordförande Aki Holopainen, Privatskolornas Förbund rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Sophie Mannerheimin koulu
- Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland rf
- Finlands biblioteksörening.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet anser att de centrala ändringarna och grundlinjen i reformen av statsandelar till kom-

munerna är värda att understöda. Reformen har beretts länge och det är bra att systemet nu uppdateras. Det nuvarande systemet är invecklat,

bestämningsgrunderna för statsandelarna är för-åldrade och systemet som helhet är inte upp-muntrande för kommunerna. Det är nödvändigt att justera och revidera statsandelssystemet och det skatteinkomstbaserade systemet för utjämning av statsandel. Det har varit viktigt i system-reformen att minska antalet kriterier, göra de tydligare och förbättra kriteriernas faktaunder-lag. En övergång från ca 50 kriterier till 11, vil-ket regeringen föreslår, förtydligar systemet. Positiva faktorer är bl.a. målet att minska ojäm-likheten, en årlig justering av kostnadsfördel-ningen, beaktande av åldersstrukturklasser och barn och unga med främmande språk som mo-dersmål osv.

Det är skäl att observera att propositionen inte klart motiverar bestämningsfaktorernas vikt för de föreslagna kriterierna. Särskilt åldersstrukt-urens och sjukfrekvensens andel är så stor för be-stämning av de kalkylerade kostnaderna att de-ras vikt har en avgörande betydelse för det slut-liga beloppet som betalas till kommunen. Det hade varit viktigt att i propositionen redogöra noggrannare för vikten av dessa kriterier. På grund av sloandet av uppgiftsbaserade kriterier är det särskilt viktigt att i fortsättningen följa upp utvecklingen av finansieringsnivån för för-skoleundervisningen och den grundläggande ut-bildningen i förhållande till den faktiska kost-nadsutvecklingen. Dessutom är det inte möjligt att bedöma hur finansieringen för den samman-slagna åldersstrukturen per åldersgrupp invånar-specifikt faller ut. Det är viktigt att även i fort-sättningen följa kostnaderna för ordnande av kommunal basservice också uppgiftsvis, menar utskottet. Undervisningsförvaltningen behöver också i fortsättningen uppgiftsbaserad informa-tion om kostnaderna för produktionen av tjäns-terna för att kunna utveckla och styra verksam-heten. De kalkylerade kostnaderna för statsande-len för basservice ska i det föreslagna nya syste-met grunda sig framför allt på kostnaderna för varje åldersgrupp och sjukfrekvensen. Indel-ningen enligt ålder baserar sig i huvudsak på de gällande åldersklasserna. Det föreslås ändå att en ny åldersklass för 16—18-åringar tas i bruk i det nya systemet. Enligt utskottet är det viktigt

att följa upp hur indelningen i åldersgrupper fungerar och hur korrekt den är i förhållande till de faktiska kostnaderna och vid behov göra änd-ringar.

På kulturutskottets ansvarsområde utgör statsandelssystemet en del av styrningssystemet för förskoleundervisningen och den grundläg-gande utbildningen och den övriga basservice i anslutning till undervisnings- och kultursektorn samt förutsättningarna för ordnandet av dem. Småbarnsfostran och förskoleundervisning samt den grundläggande utbildningen utgör grunden för att alla barn och unga har lika möjligheter att utbilda sig enligt sin förmåga och sina förutsät-ningar, såsom 16 § i grundlagen förutsätter, dvs. att det säkerställs lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläg-gande utbildning samt utveckla sig själv. Jämlik-het i utbildningen, lika tillgång till den samt bi-behållande av förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som närservice är viktiga principer inom undervisningssektorn.

Tyngdpunktsförskjutningen från uppgiftsba-serade statsandelar till ett utjämningssystem för skatteinkomsterna har olika effekter i kommu-nerna. Utöver en utjämning av skillnaderna i kommunernas inkomstunderlag förutsätter lika möjligheter att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning att faktorer som beak-tar kostnadsskillnader har en betydande vikt som en del av systemet. Särskilt i enhetskostnaderna för grundläggande utbildning finns det betydan-de skillnader beroende på omgivningsfaktorer. Till exempel 2012 varierade kommunernas en-hetskostnader per elev i den grundläggande ut-bildningen från ca 5 900 euro till ca 24 600 euro medan genomsnittliga enhetskostnader var ca 8 400 euro. I kommuner med mindre befolkning-sunderlag och gles bosättning är undervisnings-gruppernas storlek mindre och de fasta kostna-derna för lokaler och annat genomsnittligt hö-gre. Förskoleundervisningen och den grundläg-gande utbildningen är närservice, vilket innebär att i områden med gles bebyggelse kan man inte obegränsat förlänga skolresorna även om kom-munstorleken skulle öka. Tyngdpunktsförskjut-

ningen mot utjämning av inkomsterna innebär för undervisningssektorn att målet är att förenhetliga sätten att ordna utbildning så att kostnadsstrukturen inte avsevärt avviker från den genomsnittliga strukturen.

Det finns stora skillnader i kommunernas möjligheter att ordna undervisning. Avsikten är att den föreslagna reformen genomförs under en mycket ansträngd kommunekonomi och detta innebär att kommunerna måste betydligt skära ned och effektivisera sin serviceproduktion. Kulturutskottet uttrycker sin oro för att i de kommuner där reformen leder till nedskärningar i inkomstunderlaget tolkas förändringen som ett motsvarande behov att minska basservicen.

Utskottet framhåller att både när det gäller samhället och individen borde lagstiftningen sporra och rikta åtgärderna till förebyggande. Sådana områden inom den kommunala basservicen är bl.a. åtgärder och resurser för idrott och motion. I den här lagstiftningen kommer detta inte fram utan tyngdpunkten — i dagens läge ofrånkomligen — ligger i uppkomna problem. Att till exempel beakta idrott och motion skulle vara ett sporrande och förebyggande kriterium. Det är nödvändigt att i fortsättningen sporra bl.a. kommunerna att satsa på förebyggande verksamhet och beakta detta också i grunderna för statsandelarna.

Möjligheterna till styrning inom undervisningsväsendet. Under de kommande åren är kommunerna tvungna att söka besparingar i sådana tjänster i lagen om statsandel för kommunal basservice vars ordnande, kvalitet och kvantitet inte styrs av krav på miniminivå eller motsvarande andra normer. I bibliotekstjänster och den grundläggande utbildningen finns det få sådana normer jämfört med social- och hälsovårdstjänsterna. I praktiken ligger det största effektiviseringsstrycket i dessa kommuner på ordnandet av den grundläggande utbildningen. Utskottet påpekar att möjligheterna till styrning av kommuner kommer att minska även i och med den här reformen. Insamlingen av uppgifterna om kostnaderna och statistiken över dem är det enda sättet att granska hur pengarna riktas till undervis-

ningen. För att bibehålla styrningseffekten borde bestämmelserna om finansieringen och systemet vara så transparenta som möjligt.

I styrningen av undervisningssektorn har det skett en tämligen snabb svängning från en detaljerad styrning från statens och den statliga regionförvaltningens sida till en förtroendebaserad styrning med stöd för utbildningsanordnarnas frivilliga utvecklingsverksamhet. Samtidigt har statsförvaltningens styrning av social- och hälsovårdssektorn varit striktare och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken har kunnat på eget initiativ utöva tillsyn och utfärda bestämmelser om verksamheten vid vite.

I utbildningsstyrningen framhävs i dag utbildningsanordnarnas självstyrning. Med en förtroendebaserad styrningskultur och informationsstyrning har på det hela taget nåtts goda resultat i Finland i internationell jämförelse. Utskottet uttrycker dock sin oro för att man inte kan effektivt ingripa i produktionen av undervisningstjänster i de fall där den utbildningsmässiga jämlikheten och medborgarnas välfärd är tydligt hotade.

Den regionala laglighetsövervakningen av kommunernas undervisningssektor baserar sig på 8 § i kommunallagen som ger regionförvaltningsverket möjlighet att med anledning av klagomål undersöka om kommunen iakttagit gällande lagar. Enligt den nya lagen om elev- och studerandevård kan regionförvaltningsverket också på eget initiativ pröva huruvida elevhälsan i enlighet med en läroplan ordnats så att den är förenlig med lag. Kulturutskottet anser att det är problematiskt att laglighetsövervakningen alltid är efterhandskontroll och att regionförvaltningsverket inte har i anslutning till kontrollen rätt att på basis av lagstiftningen för utbildningssektorn meddela beslut som är bindande för kommunerna med sanktioner för det fall att kommunerna underlåter att följa besluten.

Enligt 63 b § i lagen om statsandel för kommunal basservice kan regionförvaltningsverket om en kommun, en samkommun eller en utbildningsanordnare vid ordnandet av statsandelsåligganden har underlåtit att uppfylla en förplik-

telse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag, efter att ha hört det behöriga ministeriet, ålägga kommunen eller hemkommunsersättningstagaren att vid vite uppfylla förpliktelsen. Enligt utredningen till utskottet har regionförvaltningsverken fått överväga om vitesbestämmelsen ska tillämpas i samband med permitteringar av undervisningspersonal. I praktiken har dock bestämmelsen inte tillämpats eftersom förfarandet är långsamt och oflexibelt.

Enligt uppgift kommer kommunerna inte alltid med sina permitteringsplaner i tillräckligt god tid och en del av kommunerna vägrar att sända planerna genom att åberopa att de inte har lagfäst skyldighet att göra det. I det här avseendet har bestämmelserna om rätt att få uppgifter i skollagstiftningen inte upplevts tillräckligt förpliktande i kommunerna.

Regionförvaltningsverken har i sin bedömning av basservicen 2014 konstaterat att permitteringar av undervisande personal ska förhindras genom långsiktiga lösningar i kommun- och servicestrukturen. Målet ska vara att stärka kommunernas serviceförmåga och ekonomi så att det allmännas ansvar för att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses i kommunerna på det sätt som 22 § i grundlagen förutsätter, dvs. att kommunernas ekonomiska svårigheter inte leder till plötsliga korrigeringar såsom permitteringar. Utskottet understryker att det vid behov ska övervägas om statens regionförvaltningsmyndigheter ska ha ökade befogenheter i laglighetsövervakningen av undervisningssektorn.

Utskottet anser att det i samband med reformen av lagstiftningen om småbarnsfostran ska övervägas om det är möjligt att ta i lagen en bestämmelse om rätt för regionförvaltningsverket att på eget initiativ pröva om den kommun eller samkommun som ansvarar för ordnandet av småbarnsfostran eller annan tjänsteproducent ordnat småbarnsfostran så att den är förenlig med lag och motsvarar Utbildningsstyrelsens grunder för planen för småbarnsfostran.

I övervakningen av undervisningssektorn ska regionförvaltningsverken ha tydliga möjligheter att i förväg och på eget initiativ ingripa i miss-

förhållanden och att förutsätta att uppgifter om utbildningsanordnarens beslut som hotar servicen lämnas i god tid. När det gäller sanktioner är det inte motiverat att särskilja välfärdstjänster enligt förvaltningsområde.

Finansiering av anläggningskostnader för läroanstalter och bibliotek. Utskottet känner oro för att i propositionen föreslås en överföring av statsunderstöd för projekt för anläggning av läroanstalter på 46,5 miljoner euro till statsandelsunderlaget för basservice. Avsikten är att staten inte ska delta i finansieringen av projekt för anläggning av läroanstalter i fortsättningen. Också det nuvarande systemet har varit problematiskt, eftersom den långa väntan på statens finansieringsandel i många fall tvingat kommunerna att skjuta upp behövliga och i vissa fall brådskande byggnadsprojekt. Om det statliga stödet upphör helt blir följden att staten inte har något instrument för att stödja kommunernas renoveringsprojekt. Det är mycket svårt att få helt extern finansiering för skolbyggen, eftersom olika organisationer och företag inte kan utnyttja skollokaler på ett företagsekonomiskt lönsamt sätt. Däremot har lokaler för specialidrott, socialt serviceboende och hälsovård byggts med privat kapital och det har uppstått mångsidig affärsverksamhet i dessa lokaler. Det är inte möjligt att få understöd eller finansiering för skolbyggen på samma sätt som för lokaler för boendeservice.

Utskottet vill dock uttrycka sin oro över skolbyggandet i sin helhet, med allt från problem med inneluften till kompetensen inom byggandet. Omfattande mögelskador och andra problem med byggnaders skick visar att Finland saknar kompetens i fråga om att bygga hälsosamt. Vi har för få behöriga specialister i landet med avseende på behovet av att åtgärda det eftersatta underhållet permanent. Såväl i byggbranschens grundläggande utbildning, fortbildning som t.ex. kommunernas byggnadstillsyn finns utrymme för förbättringar. Utskottet vill också hänvisa till sitt utlåtande till revisionsutskottet om mögelskolorna (KuUU 14/2012 rd — TRO 1/2011 vp). Det är nödvändigt att höja byggkompetensen, menar utskottet. Utskottet

ser det också som viktigt att de olika kompetensområdena för byggande sammanslås i syfte att skapa en sund men samtidigt energisnål bygg- och saneringspraxis. Det är också av högsta vikt att kommunerna uppmuntras att tillsätta arbetsgrupper för inomhusluft. Samtidigt bör man ge tillräckliga anvisningar och vid behov också förpliktande bestämmelser så att kommunerna också i praktiken gör sina lokaler till hälsosamma arbetslokaler för både elever och anställda.

Ministeriet finner det nödvändigt att i fortsättningen bevilja investeringsunderstöd med stöd av statsunderstödslagen (688/2001) inom ramen för anslagen i statsbudgeten för byggprojekt för förskoleundervisning och grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, grundundervisning i konst och barndagvård. Det är viktigt att säkerställa att utbildningsanordnarna har tillräcklig byggkompetens innan sådana understöd beviljas, menar utskottet.

Utskottet anser att det finns också risk för att för kommuninvånarna viktiga bibliotek kan förfalla och investeringar i dem minska. Till och med ett litet statsunderstöd som har hittills använts har bidragit till förnyandet av biblioteksbyggnader (i år 5 miljoner euro).

Finansiering av övningsskolor. Utskottet fäster uppmärksamhet vid reformens effekter på övningsskolornas resurser. Övningsskolornas ställning har fastställts i universitetslagen och utbildningsanordnaren är universitet. Övningsskolornas verksamhet styrs dels av lagstiftningen för den allmänbildande utbildningen och dels av universitetslagstiftningen.

Ändringen av grunderna för finansiering av den grundläggande utbildningen kan enligt ett räkneexempel för utskottet leda till att en enskild övningsskola förlorar nästan 19 procent av finansieringen. En enskild skola har svårt att anpassa verksamheten till ett så stort inkomstbortfall. Det föreslås att statsandel betalas till övningsskolor med 94 procent av hemkommunersättningen. Övningsskolorna är dock i funktionellt hänseende en del av kommunens skolnät och de ska svara för lagstadgade skyldigheter i den grundläggande utbildningen på samma sätt

som kommuner (t.ex. elever som behöver särskilt stöd, undervisning på främmande språk och invandrarundervisning, ansvar för skoltransporter).

Finansieringsgrunderna för gymnasieutbildningen ska också ändras. Det är nödvändigt att beakta övningsskolornas specialuppgift som en del av lärarutbildningen när reformen bereds, menar utskottet. Stora nedskärningar i resurser har oundvikligen effekter på lärarutbildningens kvalitet, eftersom de s.k. normalskolorna är universitetens läroanstalter där lärarstuderande gör huvuddelen av sin praktik. En del av övningsskolorna förlorar en stor del av sina resurser och deras verksamhetsförutsättningar försvagas, vilket innebär att det är svårare att göra en högklassig lärarpraktik.

Privata läroanstalter. Hemkommunersättningen för privata avtalsskolor eller de privata utbildningsanordnare som efter 1998 beviljats tillstånd för grundläggande utbildning har varit 90 procent. Enligt 38 § om hemkommunersättning i propositionen får alla andra utbildningsanordnare än kommunerna 94 procent av hemkommunersättningar som avses i bestämmelsen. Den lägre procentsatsen gäller privata utbildningsanordnare, staten, universiteten och samkommunerna. Motiveringen till den lägre ersättningsprocentsatsen är att dessa utbildningsanordnare enligt lag har färre uppgifter.

Ändringen av hemkommunersättningens koefficienter så att högstadiekoefficienten ökar betydligt och också koefficienterna för förskoleundervisning och lågstadieskolor påverkar i hög grad hemkommunersättningar som deras huvudmän får beroende på vilka stadier eleverna är och skolans elevstruktur. Därför föreslås en övergångstid på fem år.

Åtminstone i en del av kommunerna betraktas det nya systemet ändamålsenligt och riktigt. Sakkunniga har påpekat att privata utbildningsanordnare behandlas olika när det gäller finansieringen trots att de har nästan samma skyldigheter och följer samma läroplan som kommunala skolor. Det allmänna har alltså försatt privata och offentliga aktörer i en ojämlik ställning. Ut-

skottet understryker att systemet ska vara rättvist och oberoende av om huvudmannen är en kommun, en privat aktör eller en offentlig inrättning som universitet. Avgörande för systemet ska vara kostnaderna för utbildningen och uppgifterna för verksamheten. Därför är det nödvändigt att i fortsättningen säkerställa och utreda närmare än vad regeringen gjort om systemet blir rättvist för alla utbildningsanordnare.

Grundläggande konstundervisning. Enligt förslaget slopas ur statsandelssystemet de nuvarande, separata statsandelssystemer som gäller också de kalkylerade kostnaderna för allmänna bibliotek och bestämningsgrunderna för grundläggande konstundervisning och allmän kulturverksamhet. Utskottet understryker att biblioteksväsendet utgör grunden för den finländska bildningen och det är basservice som kommuninvånarna har utan vidare rätt till. Kulturen i allmänhet har också enligt undersökningarna en mångsidig förebyggande verkan i människornas liv utöver att kulturupplevelserna förbättrar livskvaliteten. Inom den grundläggande konstundervisningen finns sammanlagt 126 000 barn och unga. Statsandelen för kommunal basservice täcker 31 procent av den offentliga finansieringen av undervisning för dem, dvs. 36 500 barn. Det är viktigt att tillgången till grundläggande konstundervisning tryggas också efter reformen för alla barn och unga på alla konstområden och i hela landet oavsett förmögenhet.

Sjukhuskolor. I Finland finns i dag 24 enheter som ger sjukhusundervisning och som omfattas av lagreformen. Reformeringen av systemet med hemkommunersättning möjliggör undervisning av elever i den specialiserade sjukvårdens avdelningsvård eller öppna vård också annanstans än i hemkommunen om det annars är motiverat med tanke på elevens helhetssituation. Det är viktigt att ändring av lagen på det sätt som regeringen föreslår garanterar en rättvis ställning för nya utbildningsanordnare i form av hemkommuners-

sättning och eliminerar överlappningarna i ersättningar, menar utskottet. Tydligheten i kostnadsfördelningen för sjukhusundervisningen ökar i och med att kommunen betalar de kostnader som överstiger hemkommunersättningen direkt till utbildningsanordnaren på basis av de faktiska kostnaderna.

Tvåspråkighetsgrund. Tvåspråkighetskriterium blir en helhet i reformen och det ska beakta det tillägg för svenskspråkighet som ingår i det nuvarande systemet. Kriteriets vikt ökar något. Utskottet konstaterar att tvåspråkighet är just den faktor som orsakar skillnader i förundervisningen och den grundläggande utbildningen varför kriteriet ska bibehållas i systemet.

Utskottet påpekar att enligt propositionen betalas en förhöjning endast till kommuner som är officiellt tvåspråkiga. Propositionen beaktar inte att finsk- eller svenskspråkiga kommuner med invånare från båda språkgrupperna har extra kostnader för service på båda språken. Extra kostnader orsakas av t.ex. svenskspråkiga läromedel. I det nuvarande statsandelssystemet förhöjs de kalkylerade kostnaderna på grund av bl.a. svenskspråkighet även i en enspråkigt svensk kommun.

Ställningstagande

Kulturutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan och

att förvaltningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande (Utskottets förslag till uttalande):

Riksdagen förutsätter att kostnaderna för kommunal basservice även framöver följs upp uppgiftvis och att de åldersgruppvisa viktcoefficienternas förhållande till kostnaderna för olika åldersklasser och faktiska timmar följs upp och ändras vid behov.

Helsingfors den 4 juni 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml

Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Pauliina Viitamies /sd
ers. Anne Kalmari /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Bildning och utbildning utgör grunden för all välfärd i Finland och är en förutsättning för framgång också i morgon. Under innevarande valperiod har dock över en miljard euro tagits ifrån kulturen och bildningen. Det har ökat ojämlikheten i samhället och försvagat landets kompetensbas.

Den viktigaste delen av landets utbildning och andra bildningstjänster ges i kommunerna. Basfinansieringen av utbildningen måste vara tillräcklig på alla utbildningsnivåer. Kommunernas möjligheter att ordna utbildning och annan basservice varierar dock stort. Syftet med statsandelssystemet är att jämna ut skillnaderna i kommunernas inkomstbas, kostnadsstruktur och servicebehov.

Statsandelsreformen måste granskas utifrån hur väl den lyckas jämna ut skillnaderna mellan människorna i olika kommuner. Regeringen kan inte anses ha lyckats på den här punkten. Reformen är kostnadsneutral för staten, men medför däremot nya kostnader för många kommuner. Flertalet av dessa kommuner är små och har färre än 10 000 invånare.

Centerns ledamöter i kulturutskottet menar att huvudprinciperna för statsandelsreformen i sig är värda att stödas. Systemet blir enklare när antalet kriterier minskar och föråldrade element uppdateras. Det är också viktigt att fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunen justeras varje år och att systemet blir mer neutralt när det gäller kommunsammanslagningar. Ur bildningssektorns perspektiv är det välkommet att det införs en ny indikator för kommuninvånarnas utbildningsbakgrund. Den bidrar till att beskriva utsattheten och skillnaderna mellan kommunerna.

Statsandelsreformen innehåller dock många element som är negativa för hela systemet och bildningen. För det första är det problematiskt att reformen genomförs samtidigt som staten

skär ned kommunernas statsandelar mer och mer för varje år. Att grunderna för bestämmande av statsandelarna ändras samtidigt som det görs nedskärningar leder till en ohållbar situation för många kommuner. Inte ens en gradvis övergångstid på fem år räcker till.

Med tanke på utbildningen är det oskäligt att hela 36 procent (167 miljoner euro) av den minskande kommunala finansieringen av yrkeshögskolorna och den finansieringsandel som överförs från kommunerna till staten kommer att finansieras genom nedskärningarna i medlen till förskoleundervisning och grundläggande undervisning samt social omsorg.

Ett annat problem med statsandelsreformen är att det inte görs någon översyn av finansieringen av gymnasierna och yrkesskolorna. Reformen är därför bristfällig och måste kompletteras senare.

Att statsandelarna för andra stadiet inte ses över innebär att reformen inte medför någon ändring i hur finansieringsandelen för gymnasierna och yrkesutbildningen samlas in. Det vore förnuftigare att basera finansieringen på vissa åldersklasser i stället för på hela invånarantalet som i dag.

Det är skäl att ändra faktorn för fjärrorter i grunderna för bestämmande av statsandelarna. Ett perifert läge har en väsentlig inverkan på ordnandet av utbildning i glesbygdsområden. Propositionen tar likväl inte hänsyn till avstånden i kommuner som har gles bosättning eller är splittrade av vattendrag. I dessa kommuner kan kostnaderna per elev bli höga. Det finns i Finland totalt 116 400 elever som behöver skolskjuts, och transportkostnaderna per elev är i genomsnitt 1 450 euro per år. Kostnaderna har främst på grund av det glesnande skolnätet ökat med 50 procent under de senaste sex åren, och dessa kostnader hänför sig i hög grad till kommuner med gles bosättning.

Avvikande mening

Vi föreslår alltså

*att förvaltningsutskottet beaktar det
som sägs ovan.*

Helsingfors den 4 juni 2014

Tuomo Puumala /cent
Anne Kalmari /cent
Inkeri Kerola /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Sannfinländarnas riksdagsledamöter i kulturrutskottet känner oro över effekterna av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 38/2014 rd). Grunderna för bestämmande av finansieringen av basservicen styr i hög grad kommunernas verksamhet, så finansieringsmodellen måste hjälpa kommunerna stärka den väsentliga servicen och utveckla servicestrukturen utifrån de långsiktiga målen.

På grund av de sparåtgärder som redan riktats mot kultur- och bildningstjänsterna, däribland förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, finns inget utrymme för nya försvagningar av finansieringen. Att staten i fortsättningen inte deltar i finansieringen av projekt för anläggning av läroanstalter är alarmerande. Finansieringen av sådana projekt borde höjas, eftersom många skolbyggnader i dag är i dåligt skick och det finns ett klart behov av renoveringar och nya byggnader. Till exempel utsätter mögelproblemen tusentals lärare och elever för allvarliga hälsorisker. Den moderna ITC-tekniken och utnyttjandet av den kräver likaså investeringar i anslutning till renoveringsprojekt. Ett högklassigt byggande förutsätter hög yrkeskompetens; det går inte att i längden spara in på denna punkt heller. Många viktiga byggprojekt kan på grund av ändringen läggas på is.

Den vikt sjukfrekvensen och de yngre åldersklasserna ges i kriterierna gällande åldersstruktur uppmuntrar inte till att effektivisera det förebyggande arbetet. Att utveckla idrottstjänsterna är en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga hälsoproblem. Finansieringskriterierna ska uppmuntra kommunerna att utveckla den förebyggande verksamheten. Det är enligt vår uppfattning därför inte motiverat att sjukfrekvensen ges stor vikt som finansieringskriterium, eftersom det inte uppmuntrar till att förbättra den förebyggande servicen utan snarare tvärtom. Viktningen av sjukfrekvensen som finansieringskriterium kommer att resultera i större ojämlikhet mellan kommunerna.

I fråga om fjärrorterna konstaterar vi att man måste beakta att det glesare skolnätverket leder till ökande kostnader för skolresor. Det ökande antalet elever som behöver skolskjuts innebär kännbara extrakostnader för vissa kommuner. Den ojämlikhet mellan kommunerna som detta medför måste jämnas ut genom grunderna för bestämmande av finansieringen.

Avvikande mening

Vi föreslår alltså

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 4 juni 2014

Ritva Elomaa /saf
Kimmo Kivelä /saf